

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiae Speculativae Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatae Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

LXV. De Materia furti, & obligatione pauperum erga divites, ac Divitum
erga Pauperes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

honoris jacturam subire, pro salute proximi, præsertim post decretum Alexandri VII.) honor ille retentus, seu impeditio tantæ ignominia, quàm bona fortuna, quæ tamen possunt mortis illatione defendi. Et quia jactura illius honoris est Majus damnum, quàm talis teneatur subire ex Charitate, aut alia Virtute ad Vitam alterius conservandam: præsertim si in hujus sit potestate, sibi vitam suam servare. Eandem sententiam prius tradidit Dominicus Sorus, lib. 5. q. 1. a. 8. sub finem, inquiens: [Ex his supra dictis fit, quod si quis quenquam aggrederetur: ut cum fuisse levissimè percuteret, posset id alter etiam hostem interueniendo repellere. Præsertim in Hispania, ubi tam atrox illa injuria reputatur.] Consentiunt etiam Sylvester Verbo *Homicidium* l. q. 5. Ludovicus Lopez. cap. 62. Antonius Gomez. to. 3. c. 3. n. 23. Julius Clarus §. *Homicidium* n. 26. nec improbat Diana p. 3. tr. 5. Milc. Refol. 90. imò multis relatis approbat. p. 5. tr. 4. Refol. 4.

282. Neque tamen propterea rectè inferri Adversarius, P. Haunoldum, & consequenter etiam citatos Thomist. & D. D. à S. Doctore recessisse, dum ille 2. 2. q. 64. a. 5. *Nulli ad evitandas quaslibet præsentis Vitæ misérias, imò nec mulieri, ne ab aliq. corrumpatur, Suicidium permittit, siue enim hæc Verba Adversarius pro paritate, siue pro Regula & mensura Charitatis alleget, nihil tamen probat, Non paritatem, quia deest titulus iustæ defensionis, quo quis tantum contra iniquum invasorem Vitæ, honoris, bonorum fortunæ, uti potest, non contra seipsum, cum juxta S. D. nemo possit sibi ipsi injuriam vel inferre, vel intentare: Non mensuram Charitatis, quia hæc tantum exigit, ut quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, nisi id sit necessarium ad Justam tui, & rerum tuarum, vel etiam alienarum, defensionem: aliàs contra S. Thomam. l. c. in corp. sequeretur, quod omnis defensio, etiam moderamen inculpatae tutelæ non excedens, esset contra Charitatem, quia quilibet quando ipse esset injustus invasor, cuperet sibi Vitam ab alio non auferri per justam defensionem. Itaque mensura & regula Charitatis sic debuisset ab Adversario præsentis casui applicari: sicut quilibet vult sibi esse licitum, Vitam, honorem, & bona temporalia, tueri contra injustum invasorem, etiam, si opus fuerit, occisione illius, sic debet velle, id esse licitum cuivis alteri, si ipse alterum injustè invaderet.*

CONTROVERSIA LXV.

PECCATVM FVRTI.

De Materia furti, & obligatione pauperum erga divites, ac divitem erga pauperes.

283. Illam Veritatem, quæ Adversario nimis videtur subtilis, quod, si nim. posito mediam florenum esse summam mortalem infamam, seu minam, quis uno obolo minus acciperet, sum non peccaret mortaliter. Satis Sensibiliter probavit P. Haunold. to. 1. de Just. tr. 2. n. 330. ita loquens. [Sicut enim navigium physicè submergitur per ultimam guttulam aquæ, & per unam minimam guttam Vini homo ex non ebrio fit ebrius, ita debet dari unum indivisibile quantitatis, completens sufficientiam ad commovendam iram, & dolorem difficultè temperabilem; hoc autem ex communiore DD. judicio, putamus esse ultimum constitutum medij floreni: quod si tu velis unum indivisibile demere, statim urgeris de proximo indivisibili, & sic procedatur, donec vel absumatut tota quantitas medij floreni (quod est absurdum) vel debebis & rursus quelam argumenti concedere.] Itaque horum Verborum solutionem Adversarius adhuc debet Patri Haunoldo.

284. Loco responsionis verò reddit hæc interrogationem. [Quod enim deveniremus, si ejusmodi librâ mathematicâ ponderaremus essentiam jejuniij, similiumque rerum moralium, in quibus parum & nihil æquiparantur?] Respondendo, quod negato priori discursu P. Haunoldi eò deveniret Adversarius, ut si integrum bovem die jejuniij comederet, nunquam esset ebrius, & in actu externo graviter peccaret contra legem temperantiæ, quia levitas materiæ nunquam defineret, & gravitas nunquam inciperet, si levis materia novo bolo superaddito temperaretur, & si superadditus bolus, ut pote parum quid, nihilo æquipararetur. Et sic idem contingeret in alijs similibus rebus moralibus. Sicut ergo in physicis rebus, in quibus est eadem ratio quantitatis, minimum pondus, ut sibi objicit S. Thomas q. 7. de malo a. 3. per additionem potest tam grave fieri, ut superat virtutem portantis: (aliàs si unica arenula superaddita prioribus arenulis adhuc portabilibus, non tandem redderet pondus importabile, nunquam posset per successivas additiones arenularum effici pondus importabile, etiam si integer mons coacturaretur) ita etiam in moralibus potest ex parte objecti, ubi est eadem ratio quantitatis, ulnismi minimi additione fieri pondus tam grave, ut mereatur absolute dici gravis materia, constituens peccatum materialiter grave.

285. Un-

285. Unde quando S. D. ex prædictis Verbis tanquam ex antecedenti physico inferi simile consequens morale, dicens: *ergo Veniale peccatum per additionem potest fieri mortale*, negationem consequentiæ in responsione ad objectionem non fundat in hoc, quod tantum leve ad leve addatur (nam ex tali additione faretur in corpore cit. art. posse fieri grave) sed fundat in hoc, quod quantitas malitiæ formalis, residentis in actu Veniali, sit diversæ rationis à quantitate malitiæ formalis, inexistens peccato mortali: Verba itaque illius in responsione, ad 11. sunt hæc: [Dicendum quod in omnibus ponderibus corporalibus est una ratio quantitatis: non autem in peccato mortali & veniali: unde ratio non sequitur.] In Corpore autem sic loquitur. [Quandocumque ex multis aggregatis fit aliquod unum, oportet esse eandem rationem quantitatis utrobique, sic autem ex multis parvis lineis fit una linea: ubi verò est alia ratio quantitatis, ex multis non fit unum. Non enim ex multis numeris fit una linea: nec è converso: peccatum autem veniale non habet eandem rationem magnitudinis cum mortali. Nam quantitas peccati mortalis est per aversionem à fine ultimo, quantitas autem peccati Venialis est secundum aliquam deordinationem circa ea quæ sunt ad finem.]

286. Ex his verbis pro quantitate gravi ex parte objecti, circa quod versantur actus morales, per additionem ultimi minimi tandem conficienda, (cò quod eadem ratio specifica quantitatis reperiatur in singulis obolis, in ordine ad grave damnum temporale in bonis fortunæ per additionem ad se invicem constituendum: & eadem ratio quantitatis reperiatur in singulis bolis carnis ad constituendum cibum graviter prohibitum) sic probo paritatem in physicis, & moralibus; quando actus morales comparantur ad res physicas, tanquam ad objecta sua materialia *circa quæ*; & repeto totum argumentum S. Doctoris, quod sibi objecerat proprijs illius Verbis: [Peccatum est quoddam pondus animæ, secundum illud psal. Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus grave gravatæ sunt super me: Sed NB. minimū pondus per additionem potest tam grave fieri, ut superet Virtutem portantis] ergo (infero nunc ego) minimum pondus ex parte materiæ venialiter peccaminosæ per additionem potest fieri tam grave, ut terminet malitiam peccati formaliter gravis, quod sit pondus animæ. Antecedens, quod S. Doctor non per modum minoris, sed per modum *subsumpti* posuit, est verum, si servetur eadem quantitas, sub eadem ratione formali considerata, ut dixit in corpore art. atqui in consequenti servatur eadem quantitas ex parte materiæ: Ergo & consequens est Verum.

287. Sed objicit Adversarius duos textus S. Thomæ, in priori circa distributionem Bonorum Ecclesiasticorum ab Episcopo faciendam, inquit S. D. 2. 2. q. 185. a. 7. in Corp. [Siquidem in modico deficiat, vel superabundet, potest hoc fieri absque bonæ fidei detrimento, quia non potest homo in talibus punctualiter accipere illud, quod fieri oportet.] In posteriori textu q. 66. a. 6. ad 3. ait: *illud quod modicum est, ratio apprehendit, quasi nihil.* Resp. ad primum, verissimum esse, quod Homo non possit punctualiter accipere, id est, agnoscere illud, quod fieri oportet, nihilominus tamen à parte rei esse punctualiter determinatum aliquem finem materiæ levis, & aliquod initium materiæ gravis; illudque à Deo cognosci. Unde ex Suppositione, quod Medius forensis esset ex natura rei punctualiter determinatus pro initio summæ gravis, propositio illativa P. Haunoldi, quæ tantum est hypothetica, est necessariò vera, quod scilicet, si additamentum inchoans summam gravem, tolleretur, solum remaneret summa levis, potens fieri gravis per repositionem levis additamenti. Ut verò Autor vel Lumen naturæ homini non punctualiter manifestaret finem levis, & initium gravis summæ, utile ac necessarium erat, ne absque formidine peccati mortalis in fraudem gravis prohibitionis, furarentur homines sibi mutuo liberrimè usque ad initium gravis summæ.

288. Ad secundum textum dico, S. Doctorem l. c. expressè loqui de *modico* seorsim sumpto, non prout est complementum summæ gravis, additum fini summæ levis: si enim quis rem levem furaretur ex advertentiâ ad plura levia damna præcedentia, cum ultimo moraliter coalescentia in unam summam gravem, vel ex animo plura levia superaddendi, usque dum compleatur summa gravis, talis unanimi sensu D. D. peccaret mortaliter: & ideo S. Thomas l. c. mox subjungit. [Si tamen habet animum furandi, & inferendi nocumentum proximo, etiam NB. in talibus minimis potest esse peccatum mortale, sicut & in solo cogitatu per consensum.]

289. Ad alteram Controversiam, in titulo propositam, quæ est de obligatione pauperum erga Divites, & horum erga pauperes, procedendo, adverto, ab Adversario non impugnari duas assertiones P. Haunoldi, quarum primâ dicit, n. 347. Licere constituto in gravi necessitate, (cui nimirum imminet periculum moraliter certum amittendi bonum aliquod grande, à natura per se, & communiter omnibus hominibus concessum, P. G. Sanitatem graviter ledendi, amittendi libertatem, vel faciendi gravissimam famæ jacturam, quam communiter omnes homines habent, & sine qua essent abominabiles.) accipere ex alienis, non solum Statui superfluis, sed illi conservando necessariis, mo-

T

do

dò non excedat medium ordinarium, & commune. Quia, ut inquit cit. P. Haunoldus, in tali casu videtur natura voluisse, bona aliena esse communia, ad defendenda illa bona intrinseca hominis, quæ cum tanta providentia omnibus communiter procuravit.

290. Quam assertionem suam Autor seqq. duobus numeris adhuc limitat, & primò restringit ad bona aliena, ita solummodo necessaria ad conservationem Status, ut tamen ijs ablatis alter non statim decideret de Statu, sed quæ morali æstimatione ita censentur necessaria, ut eorum jactura causet sollicitudinem reparandi, ne aliquin Status difficulter conservetur: sicut bona dicuntur necessaria ad Vitam, quorum tamen aliqua jactura non statim infert mortem. Secundò adjicit conditionem vel modum, sub quo natura prædictam licentiam seu Jus confert, ut nempe, si elapsa necessitate homo potest facere restitutionem, ad eam teneatur. Sub his ergo saltem limitationibus acceptam assertionem non impugnatur Adversarius; credo, quia legit Glossam in cap. si quis propter necessitatem de furtis, Panormitanum, & alios ibid. Navarrum cap. 17. Man. n. 5. illam admittentes & Dominicum Banez. 2. 2. q. 32. a. 7. in fine; asserentem, nec improbantem: [Si fuerit homo, cui pro ratione sui Status gravissimum sit mendicare, neque aliâ viâ possit victum necessarium acquirere, non desunt opinantes, posse eum clanculum accipere, ubicunque invenerit victum aut vestitum.]

291. Altera assertio P. Haunoldi, quam etiam nondum impugnatur Adversarius, refertur ex lib. 3. Theol. Specul. n. 597. scil. *Eleemosynam non nisi ex bonis aliquo modo superfluis esse ex obligatione faciendam.* addere tamen etiam debuisset Adversarius ex loco citato adhuc aliud Nisi: quia ibid. P. Haunoldus dicit: Necessitati extremæ teneris subvenire ex convenientibus statui, non tamē ex necessariis conservando statui, ita ut sine talibus bonis miser evaderes, & ex pristino statu decideres. Hoc ergo Nisi addito impletur illud S. Thomæ 2. 2. q. 32. a. 3. in C. Sic ergo dare eleemosynam de superfluo, est in præcepto, & dare eleemosynam ei, qui est in extrema necessitate. Videtur tamen Adversarius posteriorem hanc assertionem opponere voluisse priori: quòd si extra casum extremæ necessitatis homo non teneatur constituto in gravi necessitate succurrere de necessariis proprio Statui conservando, hoc ipso non liceat, de his aliquid occultè accipere, quia S. Thomas. 2. 2. q. 66. a. 7. & 4. dist. 15. q. 2. a. 5. q. 1. in C. Licentiam surripiendi etiam pro extrema necessitate, aliquo modo fundat in obligatione ultro dandi talem necessitatem patienti. Verum S. D. locis cit. prædictam obligationem tantum requirit ad licentiam absolutam à conditione & modo obligatorio restituen-

di, si elapsa necessitate homo potest facere restitutionem valoris, æquivalentis rei absumptæ, quia, ut inquit S. D. cit. a. 7. in corp. *qui aliqui superabundanter habent, debentur pauperum sustentationi.* Et in resp. ad 2. per talem necessitatem efficitur suum id, quod aliquis accipit ad sustentandam propriam Vitam. In casu autem gravis, & nondum extremæ necessitatis, voluntas conditionata restituendi sufficit, ut Dominus non possit esse rationabiliter invitatus, & ut surripienti non faciat furtum, sed potius occultam mutationem rei, gravi necessitate excusabilem, & à natura concessam.

292. Transeo nunc ad objectionem ex prædictis P. Haunoldi assertionibus ab Adversario illatam, quòd scil. secundæ assertioni Autor paradoxè subjunxerit: [Semper ob futuram probabiliter rerum mutationem adest titulus probabilis; quo bona numerentur inter necessaria Statui conservando, vel etiam meliorando, altiusque evehendo.] Quæ clausula (sublimiter Adversarius) non tam Angelico Doctori 2. 2. q. 32. a. 5. contradixit, quam innuit illud præceptum Christi Luc. 11. *quod superest date eleemosynam*, esse de subiecto non supponente. Quando enim aliquid superest, si semper adest titulus boni numerandi inter necessaria.

293. Verum, nullo interim, quòd P. Haunoldus tantum retulerit aliorum D. D. sententiam, ipsam particulam, *semper*, limitavit per particulam exceptivam *Raro*, ut adeoque idem sit ac si dixisset: *Semper (à potiori loquendo) ob futuram &c.* Vnde debuisset Adversarius hac particula P. Haunoldi Verba prius exscripsisse: *Alia sunt superflua etiam Statui; sed hæc Raro inveniuntur Doctores: semper enim ob futuram &c.* Si autem Adversarius vult scire nomina illorum Doctorum, cum quibus putat P. Haunoldum S. Thomæ contraxisse, primus nominari meretur Em. Card. Cajetanus, qui in cit. locum S. D. ita commentatur. [Ad secundum verò dicitur, quòd ille, qui alias licitè potest mutare Statum, & hoc probabiliter expectat, non habet pro superfluo secundum præsentem Statum, quidquid sibi in Statu hujusmodi expectationis opportunum censetur. Vnde licitè potest & futuro Statui opportuna servare, & pro illo habendo exponere. Præceptum enim de eleemosyna superflui præsupponit superfluum, non verat mutationem Status, sed in hoc falli contingit Judicium aliquorum (inter quos est Adv.) quòd superfluum judicat, non consideratis omnibus.] Huic accedit Navarrus, quem refert & sequitur doctiss. noster Vasq. in Opusculis moralibus opuscul. de eleemosyna cap. 1. dub. 3. n. 26. ita loquens. [Appello autem superfluum Status vel præsentis vel futuri, quem ego licitè possum acquirere, & ad illum ascendere, nec enim timeor ego meum Statum & dignitatem amittere.]

re, ut alius non amittat suum; & simili ratione non teneor ego ob similem necessitatem futurum perdere Statum, quem dignè poteram conquirere, quod expresse sensit Navarrus, &c.] Consensit etiam Diana p. 2. tr. 15. Resol. 32. in fine, & p. 5. tr. 8. Resol. 14. §. Dices, & Resol. 20. ubi plures citat. Quibus omnibus favet ipse S. Thomas. Sicut enim voluntas deferendi Statum altiore juxta S. D. sufficit, ut quod sine tali voluntate non erat superfluum, fiat & reputetur superfluum, sic voluntas honesta & licita se se effert ad Statum altiore, ejusque proxima Spes, & possessio pecuniarum, necessariorum ad illum acquirendum, & sustinendum, sufficit, ut quod alias esset superfluum, reputetur non amplius esse superfluum. Id autem in quo instituitur paritas, tradit S. D. 4. dist. 15. q. 2. a. 4. q. 1. in C. his Verbis. Illud, quo subtrahit non potest servari decentia Status aliquo modo sui, vel suorum, non debet aliquis in elemosinas expendere, nisi de facili refarci possit, aut NB. nisi aliquis Statum mutare vellet, quia nullus debet indecenter in aliquo Statu manere.

294. Quia tamen non omnes habent voluntatem, vel proximam Spem, ac Media sufficientia ascendendi altiore Statum, hinc Adversarius immeritò infert, præceptum Lucæ 11. dandi elemosinas, de eo, quod superest, esse de subiecto non supponente. Ceterum illa Verba: quod superest, multi intelligunt non de Præcepto, sed de Consilio, explicantes illa non de superfluis Statui, sed de illis, quæ supersunt Rapinis Judæorum, cum CHRISTUS immediatè ante de illis dixerit v. 39. Quod autem intus est Vestrum plenum est Rapinâ, & iniquitate. Unde ipse Sanctus Thomas citatum Textum sanctæ Scripturæ, ibid. Optionem facit sic intelligendi, dicens cum Venerab. Beda. Vel ita intelligendum quod superest; id est, quod tam multo scelere præoccupatis solum remedium restat, date Elemosinam.

CONTROVERSIA LXVI.

OPINIO TEMERARIA.

An hæc sit Peccatum mortale.

295. Hanc Questionem P. Haunoldus to. 1. de Just. tr. 2. n. 521. his Verbis resoluit. Opinio temeraria facilius, & sæpius à peccato mortali excusatur, & per se loquendo, non videtur unquam esse mortale, sicut nec suspicio, & dubitatio. Ita communiter Theologi. Ratio est, quia tale formidolosum Ju-

dicium facile deponibile, non disponit animus, ut procedat ad operationes exteriores, sicut temerarium Judicium; & ideo nemo rationabiliter graviter agere ferret tale Judicium, utpote ex se non graviter nocivum. Ita P. Haunoldus, qui supra n. 515. inter Judicium temerarium & Opinionem, hoc discrimen assignavit. Judicium temerarium est, quo sine sufficiente Fundamento judicas malè de proximo, cum tanta firmitate, ut statuas non recedere ab opinione, nec investigare magis Veritatem. Opinio vocatur, quando quidem opinaris malè de proximo, sed non cum adjuncta firmitate, sed cum tali modo tendendi, à quo te ostendas facile dimovendum.

296. Idem discrimen, & eandem resolutionem tradidit S. Thomas. 2. 2. q. 60. a. 3. in C. Ubi nomine suspicionis temerariæ comprehendens omne Judicium inevidens, nixum levibus indiciis, nomine dubitationis autem, teste Dominico Soto lib. 3. de Just. q. 4. a. 3. & Bannez hic q. 60. a. 3. §. Dubium est. Denotans omne Judicium infirmum, tres solummodo gradus distinguit, & ita loquitur. [Est autem triplex gradus suspicionis: Primus quidem gradus est, ut homo ex levibus indiciis de bonitate alicujus dubitare incipiat. Et hoc est veniale & leve Peccatum. Pertinet enim ad tentationem humanam, sine qua Vita ista non ducitur; ut habetur in Gl. super illud 1. Cor. 4. Nolite ante tempus judicare. Secundus gradus est, NB. cum aliquis pro certo malitiam alterius æstimat ex levibus indiciis. Et hoc si sit de aliquo gravi, est peccatum mortale, in quantum non est sine contemptu proximi. Unde Glossa ibidem subdit. Et si ergo suspensiones Vitare non possumus, quia homines sumus; Judicia tamen, id est, NB. diffinitivas, firmasque sententias continere debemus. Tertius gradus est, cum aliquis Judex ex suspensione procedit ad aliquem condemnandum, & hoc directe ad injuriam pertinet: unde est Peccatum mortale.]

297. Cum itaque Adversarius videret, à S. Doctore solum in duobus postremis gradibus peccatum mortale agnosci, ut opinionem infirmam, & dubitantem adhuc, an non fallat, ad secundum gradum reduceret, non se S. Doctore, sed S. Doctorem sibi his verbis accommodavit. [Sub primo gradu, in quo dicit esse peccatum Veniale, solum complectitur opinionem repentinam, quæ sit velut motus primus, quo quis ex humana tentatione de alterius bonitate incipit dubitare, & non opinionem aut suspensionem deliberatè dubitantem.] Verum, opinio repentina, quæ sit velut motus primus indeliberatus, neque est tentatio venialiter peccaminosa, quia non est actus moralis capax malitiæ, & non supponit, sed prævertit dictamen Rationis. Deinde aliud est